

Industrirådets referens:
Josefine Larsson
josefine.larsson@ifmetall.se

2024-06-10

Dnr:
U2024/00585

Utbildningsdepartementet
Gymnasie- och vuxenutbildningsenheten
103 33 Stockholm
u.remissvar@regeringskansliet.se

Inledning

Industrins partsorganisationer väljer här att lämna ett gemensamt remissvar. Utöver detta svar kommer separata svar även lämnas från några av industrirådets medlemmar som enskilda organisationer.

Om industrirådet

Industriavtalet formades av arbetsmarknadens parter 1997. Det är ett samarbetsavtal mellan arbetsgivarna och facken inom industrin med syfte att utveckla industrins konkurrenskraft. Industriavtalet styrs av Industrirådet som samlar företrädare för företag och anställda i den svenska industrin. Medlemmar är ett 20-tal arbetstagar-, bransch- och arbetsgivarorganisationer. Industrin i Sverige sysselsätter direkt och indirekt knappt en miljon personer vilket utgör 20 procent av sysselsättningen. Industrin står för ca 20 procent av BNP och 77 procent av exporten. Industrins parter samverkar i frågor som stärker industrins konkurrenskraft.

Sammanfattning

Industrirådet är mycket positiva till att en översyn gjorts samt att förslag har lagts hur yrkesutbildningen inom kommunal vuxenutbildning (komvux) kan bli mer effektiv och bättre anpassad efter de behov som finns, hur statens finansiering av yrkesutbildning inom komvux kan göras mer långsiktig och förutsägbar samt hur statsbidraget för regionalt yrkesvux kan förändras för att bättre kunna möta stora och snabbt uppkomna utbildningsbehov lokalt och regionalt.

En väl fungerande yrkesutbildning på gymnasial nivå för vuxna är helt avgörande för att svensk industri ska klara sin kompetensförsörjning. Detta då ungdomsgymnasiet inte närmelsevis lyckas attrahera tillräckligt många sökande jämfört med svenska industriföretags behov, men också då yrkesutbildning för vuxna på gymnasial nivå blivit alltmer central för att individer ska kunna få en andra chans att etablera sig på arbetsmarknaden samt då möjligheten till omställning och livslångt lärande blivit allt viktigare för såväl individ som för arbetslivet.

Industrirådet
Box 5510, 114 85 Stockholm
Storgatan 5, Stockholm
Telefon 08-782 08 00
www.teknikforetagen.se

Yrkesutbildningen på gymnasial nivå utgör dels en direkt rekryteringsbas för teknik- och industriföretag, dels en rekryteringsbas till högre utbildning och då framför allt inom Yrkehögskolan. Detta får till följd att ett lågt söktryck på de gymnasiala yrkesutbildningarna även leder till kompetensbrist på den eftergymnasiala nivån.

Industrirådet är enig med utredningen att samtidigt som vuxenutbildningen på gymnasial nivå blivit alltmer central, har dagens yrkesvux ett antal grundläggande problem orsakade av såväl systembrister och systemfel som av ett icke optimalt genomförande.

Sammanfattning av Industrirådets övergripande synpunkter gällande utredningens förslag

Mot ovanstående bakgrund och inledning välkomnar Industrirådet att utredningen både föreslår förbättringar inom befintligt yrkesvux samt föreslår alternativ till yrkesvux där nya och kompletterande insatser behövs. Samtidigt vill vi lyfta att vi anser att det fortsatt råder många oklarheter gällande förslaget om införandet av en helt ny utbildningsform.

Enligt Industrirådet måste förslagen i denna utredning sättas i dess kontext samt relatera till följande föreslagna eller nyligen genomförda förändringar gällande yrkesutbildning för vuxna:

- Förslagen från utredningen En reformerad vuxenutbildning (grunddirektiven för utredningen Växla yrke som vuxen),
- Förslagen från utredningen En ny yrkesskola för vuxna (tilläggsdirektivet för utredningen Växla yrke som vuxen)
- Lärdomarna från Myndigheten för yrkeshögskolans, MYH, uppdrag att genomföra en pilotverksamhet för SeQF 4-utbildningar liknande dagens yrkeshögskolesystem.
- Förslagen från utredningen Framtidens yrkeshögskola
- Effekterna av förändringen av skollagen utifrån planering- och dimensioneringsreformen.

Industrirådets övergripande synpunkter avseende utredningens förslag av en ny yrkesskola för vuxna (kapitel 3)

Industrirådet avstår från att lämna gemensamma synpunkter avseende utredningens förslag av en ny yrkesskola för vuxna (kapitel 3) inklusive samtliga delförslag kopplat till detta (förslagen 3.1.1. till och med 3.6.3.). Detta innebär att Industrirådet också avstår från att lämna gemensamma synpunkter avseende förslag 13.1.

För att ta del av industrins synpunkter avseende kapitel 3, det vill säga avseende förslagen som rör en ny yrkesskola för vuxna, så hänvisar Industrirådet istället till de remissvar som lämnas in individuellt från industrins parter, det vill säga de partsorganisationer som ingår i Industrirådet.

Industrirådets övergripande synpunkter avseende utredningens förslag av en reformerad vuxenutbildning (kapitel 4-13)

Sett till utredningens förslag gällande befintligt yrkesvux (kapitel 4-13) anser Industrirådet att de enskilda förslagen var för sig, över lag är steg i rätt riktning. Däremot har vi följande synpunkter av mer generell och övergripande karaktär (utredningens olika förslag kommenteras var och en senare i detta remissvar).

- Industrirådet är kritisk till att utredningen valt att hantera uppdraget ”*att föreslå en utbildningsmodell inom komvux som innebär stark koppling mellan arbetsplatser och utbildning och där aktörer inom arbetslivet ges ett stort ansvar*” med att avgränsat ge förslag om en reformerad lärlingsutbildning för vuxna. Även om vi håller med utredningen om att lärlingsutbildningen bör förbättras, hade vi önskat mer långtgående förslag även vad gäller den skolförlagda utbildningsformen.
- Industrirådet anser att det saknas en definition av begreppet lärling i Sverige, vilket både är en brist i utredningen, men som också får konsekvenser för utredningens förslag gällande kapitel 6. Industrirådet är i grunden positiva till ett utökat arbetsplatsförlagt lärande för vuxna, men detta får inte leda till att ansvaret och kostnaderna för yrkesutbildning läggs över på företagen. Lärlingsutbildning fungerar inte med mindre än att det kompletteras med gemensamma lärmiljöer/skola.
- Principiellt anser Industrirådet att det är parterna som avgör om det ska finnas lärlingsavtal för anställning eller inte inom olika branscher. Industrirådet vänder sig emot att utredningen skriver fram i sina förslag, att lärlingsutbildningen kan, och bör, växa betydligt i Sverige. Detta som ett självändamål i sig. Vi anser att det är bra att lärlingsutbildningen görs så attraktiv och väl fungerande som möjligt för de företag som anser att lärlingsformen är att föredra framför den skolförlagda, men att detta ska vara efterfrågestyrt. Vi anser därför inte att det ska vara en strävan att få lärling som utbildningsform att växa om det inte finns en organiskt framväxande efterfrågan från arbetslivet.
- Industrirådet anser att utredningen ger en alldeles för förenklad bild av vilka åtgärder och stöd som anses behövas för att företagen ska kunna och vilja ta emot lärlingar i högre grad än idag, där vi både saknar ett resonemang kring samt efterföljande förslag av ickemonetära stöd för genomförandet av lärlingsutbildning, vilket erfarenheter från andra länder visats vara nödvändiga. För att lärlingsutbildning ska kunna fungera i en svensk kontext krävs stöd i kollektivavtal i den berörda branschen, pedagogiskt stöd anpassat för lärande på arbetsplatser, tillgång till stöd och rådgivning för företag och lärling samt någon form av främjandeinsats. Därtill kommer också att krävas att beslutet om anställning behöver vila på det enskilda företaget.

- Industrirådet är positiva till att utredningen tydligt signalerar att arbetsmarknadens parter ska ha stort inflytande över hur villkoren avseende gymnasiala lärlingsanställningar ska utformas och utvecklas. Förutsättningarna för lärlingsanställning skiljer sig markant åt mellan olika branscher, och för att anställningsformen ska kunna fungera i en svensk kontext krävs stöd i kollektivavtal i den berörda branschen, pedagogiskt stöd anpassat för lärande på arbetsplatser, tillgång till stöd och rådgivning för företag och lärling samt någon form av främjandeinsats. Industrirådet ställer sig således bakom utredningens ståndpunkt om att en arbetsmarknadens parter behöver komma överens om gymnasial lärlingsanställning, med tillägg att detta ska ske på respektive kollektivavtalsområde.
- Industrirådet är kritisk till att utredningen har valt att endast föreslå ändrade urvalsregler för lärlingsvux, medan man utelämnar förslag om ändrade urvalsregler för befintligt yrkesvux som är skolförlagd. Industrirådet anser att dagens urvalsmodell behöver förändras för att möjliggöra för fler vuxna att växla yrke, eller utvecklas i sin yrkesroll och för fler unga att etablera sig på arbetsmarknaden.
- Industrirådet saknar att utredningen inte utrett och lämnat förslag kopplade till investeringar och utveckling av utbildningsmiljöer. Industrirådet hade velat se en tydligare koppling till YH-utredningens (Framtidens yrkeshögskola – stabil, effektiv och hållbar; SOU 2023:31) förslag kring ett statligt investeringsstöd för investeringstunga miljöer (förslag under kapitel 7.8.2). Behovet av ett stöd för investeringstunga utbildningar av samhällsekonomiskt intresse är tydligt. I många fall avstår utbildningsanordnare från att ansöka om utbildningar som kräver stora investeringar alternativt genomför utbildningar med undermålig utrustning på bekostnad av utbildningskvaliteten. Detta drabbar samhällsviktiga teknik- och industriutbildningar extra hårt.

Som sista övergripande kommentar anser vi att en majoritet av de specifika förslag som utredningen presenterar kopplat till förslaget om en ny utbildningsform likt en ny yrkesskola primärt borde ha föreslagits som ändringar inom befintligt yrkesvux.

Industrirådets synpunkter på de enskilda (specifika) förslagen

4 Från ansökan till antagning i komvux

4.5 Utredningens förslag

4.5.1 Elever bör kunna mottas och antas till en sammanhållen yrkesutbildning

Utredningens förslag: Bestämmelserna i skollagen (2010:800) om mottagande, antagning och fullföljande av utbildning ska ändras så att de även gäller för en sammanhållen yrkesutbildning i kommunal vuxenutbildning. Det ska av den individuella studieplanen framgå att eleven är antagen till en sammanhållen yrkesutbildning.

Industrirådet **tillstyrker** utredningens förslag.

Industrirådets kommentar/-er:

Industrirådet anser i likhet med utredningen att det är positivt att eleven blir antagen till hela utbildningen, och inte kurs för kurs. Vi anser att det är viktigt att eleven ser utbildningen som en helhet och att eleven ser en tydlig progression mot examen och anställning. Vår bedömning är att detta ytterligare kan motivera eleven till att våga "investera" i en längre och mer krävande utbildning.

Industrirådet anser att det finns behov av en översyn av den yrkesexamen som idag finns inom komvux. Detta så att den får en tydligare koppling till yrkespaketen. När yrkesexamen inom komvux infördes fanns inte yrkespaketen, vilket gör att det i dagsläget inte finns en sådan koppling. Industrirådet anser att det ska gå att få en yrkesexamen inom komvux med yrkespaketen som grund samt att företag och individ ska känna till att individen kan komplettera sitt yrkespaket för att få en examen och därmed allmän behörighet för vidare studier vid exempelvis Yrkehögskolan.

Vi vill även tydliggöra att vi anser att de sammanhållna yrkesutbildningarna i första hand ska utgå ifrån de nationella yrkespaketen. Dessa är framtagna av branscherna och skapta för ytterligare tydlighet och kvalitet i utbildningen och garanterar därigenom att innehållet är kvalitetssäkrat gentemot arbetslivets krav. Inom vissa områden finns dock inte framtagna yrkespaket. I dessa fall anser vi att utbildningarna istället ska utgå från branschgemensamma kvalitetskoncept såsom branschvalideringsmodeller, yrkesprov och certifikat.

5 Ett mer långsiktigt och flexibelt statsbidrag för yrkesutbildning inom komvux

5.3 Utredningens utgångspunkter och förslag

5.3.3 Ett samlat statsbidrag för yrkesutbildning inom komvux

Utredningens förslag: Statsbidraget enligt förordningen (2016:937) om statsbidrag för regional yrkesinriktad vuxenutbildning ska ersättas av en förordning om statsbidrag för yrkesutbildning inom kommunal vuxenutbildning.

Industrirådet **tillstyrker** utredningens förslag.

Industrirådets kommentar/-er:

Industrirådet stödjer utredningens resonemang och förslag. En ny förordning behövs och vår bedömning är att utredningen väl har beskrivit varför. Vi är även positiva till att ordet *yrkesvux* används tydligare i förordningen än tidigare. Industrirådet anser att de utmaningar och möjligheter som finns i den nya föreslagna förordningen tas upp under respektive förslag och vill därför här hänvisa till våra övriga synpunkter i detta remissvar.

5.3.4 En flerårig grundfinansiering ger större förutsägbarhet i statsbidraget för yrkesutbildning inom komvux

Utredningens förslag: Det ska införas grundfinansiering i form av ett grundbidrag och en tilläggsfinansiering i form av ett tilläggsbidrag för statlig finansiering av yrkesutbildning inom kommunal vuxenutbildning. Staten ska besluta om medel till grundbidraget. Grundbidragets storlek beslutas för tre år åt gången. Grundbidragets storlek ska inledningsvis fastställas till genomsnittet av det nyttjade statsbidraget för de tre närmast föregående åren. Grundbidragets storlek ska justeras vart tredje år baserat på skolindex. Grundbidraget som en kommun kan rekvirera ska baseras på antalet invånare över 17 år i kommunen. Staten ska även kunna besluta om medel till statsbidrag för yrkesutbildning utöver grundbidraget. Dessa medel, i form av ett tilläggsbidrag, ska beslutas för högst ett budgetår i taget och finansieras av staten utan krav på kommunal medfinansiering.

Industrirådet **tillstyrker** utredningens förslag **med kommentarer** enligt nedan.

Industrirådets kommentar/-er:

Industrirådet är generellt positiva till att kommunernas finansiering kopplat till yrkesvux görs mer långsiktig och tydligare. Detta anser vi möjliggör för en längre planeringshorisont, vilket vi anser är nödvändigt för framdriften av teknik- och industrirelaterad utbildning. Industriutbildningar är dyra att skapa, och möjligheten att starta nya och driva vidare befintliga dyrare utbildningar underlättas av en mer långsiktig finansiering.

Vi ser även positivt på att det skapas en grundfinansiering och ett tilläggsbidrag som ska kunna sökas och användas för särskilda insatser. Att just storleken på grundbidraget helt ska utgå ifrån antalet personer i kommunen över 17 år är dock en alltför förenklad konstruktion enligt oss. Mer rimligt vore att koppla grundbidraget till antalet individer i arbetsför ålder. Industrirådet vill även se en tydligare koppling mellan finansieringen och till arbetsmarknadens behov av kompetens samt individens behov av utbildning och kompetensutveckling.

Vidare anser vi att det kan bli missvisande ifall grundbidraget helt ska baseras på de tre föregående årens nyttjande. Vi anser att Skolverkets planeringsunderlag som ligger till grund för planering och dimensionering av gymnasial utbildning även skulle kunna ligga till grund för grundbidragets storlek.

Slutligen vill vi lyfta två ytterligare aspekter där vi inte är eniga med utredningen och där vi anser att otydlighet råder från utredningens sida. För det första så anser vi att grundbidragets tilldelning ska ske och villkoras till kommuner i samverkan, inte uppdelat per kommun. För det andra så anser vi att grundbidraget ska resultera i utbildning som dimensioneras efter Skolverkets planeringsunderlag.

Vi ser en fortsatt risk i att grundbidraget för yrkesvux inte fördelas utifrån en jämn och rättvis fördelning mellan samtliga branscher och sektorer där behov råder. Utredningen visar tydligt att det idag sker en allt för stor prioritering av utbildning mot vård-, omsorg-, barn- och fritidsområdet. Vi ser en risk att det med utredningens skrivningar och förslag fortsatt kommer att innebära att grundbidraget prioriteras för dessa områden, medan industriutbildningarna endast kommer att tillkomma genom tilläggsbidraget. Därför anser vi att det måste regleras tydligt i de instruktioner som ges till Skolverket hur grundbidraget ska resultera i utbildning som dimensioneras i enlighet med vad Skolverkets planeringsunderlag visar.

5.3.5 Skolverkets beslut om statsbidrag för yrkesutbildning inom komvux

Utredningens förslag: Statsbidragsförordningen ska reglera hur grundbidragets storlek fastställs.
Statens skolverk ska ansvara för att fastställa grundbidragets storlek. Skolverkets beslut om grundbidraget för yrkesutbildning inom kommunal vuxenutbildning ska ske genom ett rambeslut som gäller i tre år. De samverkande kommunerna ska utifrån rambeslutet kunna rekvidera statsbidrag för grundbidraget för yrkesutbildning inom kommunal vuxenutbildning.
Skolverkets bemyndigande att besluta om statsbidrag för yrkesutbildning inom kommunal vuxenutbildning ska utökas till fyra år.
Skolverket ska fatta beslut om tilläggsbidrag efter ansökan från de samverkande kommunerna. Beslut om tilläggsbidrag ska gälla för ett år.

*Industrirådet **tillstyrker** utredningens förslag **med reservation** gällande tilläggsbidragets längd **samt tillägg** för beslut om tilläggsbidrag.*

Industrirådets kommentar/-er:

Industrirådet är generellt positiva till att grundfinansieringen föreslås bli mer långsiktig och med en stabilare basfinansiering. Däremot anser vi att tiden för tilläggsbidrag som föreslås till 1 år, är för kort. Enligt oss bör tilläggsbidrag kunna beslutas för minst 2 år.

Vi vill även se en ökad tydlighet kring ansöknings- och uppföljningsförfarandet. Enligt oss bör näringslivets behov samt kvaliteten på utbildningen påverka vid beslut om tilläggsbidrag.

5.3.6 Kommunernas medfinansiering

Utredningens förslag: Kommunerna ska medfinansiera all yrkesutbildning inom kommunal vuxenutbildning motsvarande 30 procent av samtliga årsstudieplatser som finansieras med grundbidraget.

*Industrirådet **tillstyrker** utredningens förslag.*

Industrirådets kommentar/-er:

Industrirådet är enig med utredningen att 30 procent medfinansiering av årsstudieplatser är en rimlig nivå.

Industrirådet stödjer utredningens bedömning om att ett harmoniserat och förenklat regelverk kring medfinansiering, där all utbildning medfinansieras, kommer kunna underlätta för kommunerna, men att det även bör vara positivt för kommunikationen kring utbudet samt för relationen till näringslivet.

5.3.7 Statsbidrag för yrkesutbildning inom komvux ska räknas upp

Utredningens förslag: Statsbidraget per årsstudieplats inom yrkesutbildning inom kommunal vuxenutbildning räknas inledningsvis upp med 20 procent. Detsamma gäller yrkesförarutbildningarna, som ska anges med verksamhetspoäng och ersättningsnivåer i förordningen.

Utredningens bedömning: Ersättningsnivåerna i statsbidraget bör indexregleras enligt skolindex och uppdateras vart tredje år i samband med att grundbidraget för yrkesutbildning inom kommunal vuxenutbildning fastställs.

*Industrirådet **tillstyrker** utredningens förslag **med tillägg** om förslag om statligt investeringsstöd för investeringstunga miljöer.*

Industrirådets kommentar/-er:

Industrirådet väljer att inte kommentera eller ge några synpunkter på nivåerna av hur stor uppräkningsrikligheten bör vara. Däremot är vi eniga med utredningen och förslaget att en uppräkningsriklighet är nödvändig. Det är viktigt att den ersättning som finns ska täcka kostnaden för en kvalitativ utbildning. Industrirådet anser dock att det inte bara behövs en generell uppräkningsriklighet av statsbidraget, utan att det även skulle behövas göras en översyn och eventuellt en ökad differentiering av ersättningarna för de olika typer av utbildningar som finns.

Industrirådet är kritisk till att utredningen inte utrett och lämnat förslag kopplade till investeringar och utveckling av utbildningsmiljöer. Industrirådet hade velat se en tydligare koppling till YH-utredningens (Framtidens yrkeshögskola – stabil, effektiv och hållbar; SOU 2023:31) förslag kring ett statligt investeringsstöd för investeringstunga miljöer (förslag under kapitel 7.8.2). Ett sådant investeringsstöd skulle dels ytterligare kunna minska den ekonomiska risken för att starta "dyrare" utbildningar, dels kunna uppdatera utbildningsmiljöer. Detta skulle i sin tur skulle enligt oss bidra till en ökad attraktivitet och relevans av vissa utbildningar.

Industrirådet vill slutligen poängtera vikten av att det ökade anslaget måste komma utbildningen och eleverna till del. Detta oavsett om utbildningen sker inom kommunal eller privat regi.

5.3.8 Statsbidraget för lärlingsvux och kombinationsutbildningar differentieras

Utredningens förslag: Statsbidraget för lärlingsutbildning och kombinationsutbildningar differentieras beroende på vilken yrkes-utbildning som ersätts.
Ersättningen för yrkesutbildning inom kommunal vuxenutbildning som anpassad utbildning höjs till 110 000 per årsstudieplats.

Industrirådet **tillstyrker** utredningens förslag **med kommentarer** enligt nedan.

Industrirådets kommentar/-er:

Industrirådet anser att det är bra att ersättningen föreslås differentieras för lärlingsutbildningar och kombinationsutbildningar. Industrirådet ställer sig däremot frågande till att huvudmännen föreslås ska ges samma ersättning per utbildningsplats oavsett om det är en lärlingsutbildning eller en skolförlagd utbildning. Enligt oss riskerar ett sådant förslag leda till att det skapas felaktiga incitament för lärlingsutbildning. En lärlingsutbildning ska starta om företagen så vill, inte för att ersättningsmodellen till kommuner är mer fördelaktig. Vi saknar ett resonemang och analys kring denna farhåga i utredningen.

5.4 Förslag om kombinationsutbildningar och förberedande yrkesutbildningar inom yrkesvux

5.4.1 Kombinationsutbildningar ska bedrivas integrerat eller kombinerat och enbart omfatta sfi eller svenska som andraspråk på grundläggande nivå

Utredningens förslag: Ytterligare ersättning ska lämnas för kombinationsutbildningar inom yrkesutbildning inom kommunal vuxen-utbildning. Ersättningen ska enbart

lämnas för yrkesutbildning som kombineras med svenska för invandrare eller svenska som andraspråk på grundläggande nivå.
Ersättning för kombinationsutbildningar ska även förutsätta att yrkesutbildning och språkutbildning bedrivs integrerat eller kombinerat.
Ersättningen ska dock inte lämnas för kombinationsutbildning som bedrivs i form av lärlingsutbildning.

Industrirådet tillstyrker utredningens förslag.

Industrirådets kommentar/-er:

Industrirådet är generellt positiva till att det erbjuds flexibla lösningar för att fler ska kunna tillgodogöras yrkesutbildning. I övrigt har Industrirådet inga synpunkter gällande möjlighet till kombinationsutbildningar.

5.4.2 Yrkesvux ska kunna innehålla förberedande yrkesutbildning

Utredningens förslag: Statsbidrag ska kunna lämnas för förberedande yrkesutbildning i form av endast orienteringskurser på grundläggande eller gymnasial nivå. Statsbidraget för orienteringskurser som ges som en förberedande yrkesutbildning ska begränsas till högst 200 verksamhetspoäng för en och samma person.

Industrirådet tillstyrker utredningens förslag.

Industrirådets kommentar/-er:

Industrirådet delar utredningens uppfattning att det kan finnas behov av förberedande yrkesutbildning på grundläggande eller gymnasial nivå och att utbildningssystemet bör vara så flexibelt som möjligt för att fler ska kunna tillgodogöra sig en yrkesutbildning.

5.5 Yrkesråden behöver utvecklas

Utredningens förslag: Statens skolverk ska få i uppdrag att utarbeta stöd om hur yrkesråd inom yrkesinriktad utbildning på gymnasial nivå kan organiseras och i övrigt utvecklas för att fungera bättre. I uppdraget ska det även ingå att kartlägga hur yrkesråd organiseras och fungerar i dag samt om yrkesråd ska regleras i förordningen (2011:1108) om vuxenutbildning.

Industrirådet tillstyrker utredningens förslag.

Industrirådets kommentar/-er:

Industrirådet anser att företagen ska ha reellt inflytande över all yrkesutbildning för vuxna på gymnasial nivå. Inflytandet ska avse hela kedjan från planering och dimensionering av utbildningsutbudet till utformning, innehåll och nivå.

Yrkesråden bör i mångt och mycket utformas som de lokala programråden på gymnasiet där företagen bör vara i majoritet. Industrirådet förordar ett upplägg liknande det som finns inom en lokal styrgrupp inom Teknikcollege eller motsvarande. Industrirådet värnar därmed också om att yrkesråden så långt som möjligt och där det bedöms vara relevant ska utgå från de befintliga strukturer som finns, såsom exempelvis Teknikcollege.

För att effektivisera råden anser vi att samma råd bör användas för både gymnasieskola och yrkesvux.

6 En reformerad lärlingsutbildning för vuxna

Industrirådet vill poängtera och betona att vi ser flera grundläggande problem i detta kapitel. Kapitlet tar sin utgångspunkt i utredningsdirektivets ambition om att stärka arbetslivets inflytande över yrkesvux. Vi ställer oss kritiska till att utredningen tolkat detta som att det endast avser utbildningar med en stor andel arbetsplatsförlagt lärande (lärling). Enligt oss kan mycket göras för att stärka arbetslivets inflytande på vuxenutbildningen utan att arbetsplatsförlägga lärandet. Vi hade därför önskat att utredningen föreslagit fler förändringar generellt inom yrkesvux än kopplat till just lärlingsutbildning.

I vårt inledande avsnitt i detta remissvar lämnar vi ett antal övergripande synpunkter, framförallt kopplade till detta kapitel. Nedan lämnar vi ett antal synpunkter kopplade till respektive förslag. Vår uppmaning är att våra synpunkter kring de enskilda förslagen ska läsas i beaktande av våra övergripande synpunkter i detta remissvars inledande del.

6.3 Utredningens utgångspunkter och förslag

6.3.1 Lärlingsutbildning i komvux bör regleras i lag

Utredningens förslag: Det ska införas en bestämmelse i skollagen (2010:800) om att sammanhållen yrkesutbildning inom kommunal vuxenutbildning får ges i form av lärlingsutbildning. Lärlingsutbildning inom kommunal vuxenutbildning ska i huvudsak vara förlagd till en eller flera arbetsplatser. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer bör få meddela ytterligare föreskrifter om lärlingsutbildning för vuxna.

Industrirådet **tillstyrker** utredningens förslag.

Industrirådets kommentar/-er:

Industrirådet ser positivt på att det i skollagen tydligt framgår att lärande kan ske på olika sätt och att det är företrädare för företagen/branschen som bäst bedömer i vilken form som är mest lämplig för olika målgrupper. Enligt oss bör det dock vara upp till respektive bransch att avgöra hur stor del av utbildningen som är lämplig att förlägga på en arbetsplats i förhållande till hos utbildningsanordnare samt vilka förkunskaper som krävs för att komma ut på en arbetsplats. Som grundläggande princip anser Industrirådet att yrkesutbildning för vuxna på gymnasial nivå ska planeras och dimensioneras utifrån arbetsmarknadens behov och att denna planering och dimensionering ska omfatta och beakta all relevant utbildning så att det samlade utbudet ska täcka in identifierat behov. Denna princip omfattar således även lärlingsutbildningar för vuxna, det vill säga att omfattningen av lärlingsutbildning respektive omfattningen av skolförlagd utbildning ska styras utifrån arbetslivets och företagets önskemål och behov.

Vi ställer oss därmed kritiska till utredningens resonemang om att svårigheter att hitta APL-platser/lärlingsplatser inte skall utgöra ett hinder för att anordna lärlingsutbildning. Att låta studerande påbörja en lärlingsutbildning utan att vara garanterade en lärlingsplats innebär att studerande riskerar att luras in i en utbildningsform som varken motsvarar individens förväntningar eller arbetsmarknadens behov.

6.3.2 Utbildningskontrakt bör regleras i skollagen

Utredningens förslag: Dagens bestämmelser om utbildningskontrakt i förordningen (2016:937) om statsbidrag för regional yrkesinriktad vuxenutbildning ska föras över till skollagen (2010:800). Vidare ska utbildningskontraktet utökas så att avtalstiden och grunderna för att avtalet ska kunna upphöra innan avtalstiden löpt ut samt ansvar för kostnader som kan uppstå för skador som eleven kan orsaka under den arbetsplatsförlagda delen av utbildningen anges.
Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela närmare föreskrifter om utbildningskontrakt.

Utredningens förslag: För lärlingar inom kommunal vuxenutbildning ska det införas en bestämmelse i skollagen där det förtydligas att en elev som utför arbete enligt ett utbildningskontrakt inte är att anse som arbetstagare. Detta gäller dock inte om arbetet omfattas av ett avtal om lärlingsanställning.

*Industrirådet **tillstyrker** utredningens förslag att dagens bestämmelser om utbildningskontrakt i förordningen om statsbidrag för regional yrkesinriktad vuxenutbildning ska föras över till skollagen.*

*Industrirådet **avstyrker** utredningens förslag att införa en bestämmelse i skollagen där det förtydligas att en elev som utför arbete enligt ett utbildningskontrakt inte är att anses som arbetstagare.*

Industrirådets kommentar/-er:

Industrirådet välkomnar tydligare regelverk kring ansvaret för utbildningens kvalitet och förutsättningarna för arbetsgivarens åtaganden och tillstyrker därför förslaget att dagens bestämmelser om utbildningskontrakt i förordningen om statsbidrag för regional yrkesinriktad vuxenutbildning ska föras över till skollagen.

När det gäller villkor som berör enskilda arbetsplatser anser vi emellertid att det är respektive kollektivavtal som ska styra huruvida lärlingen är att anse som arbetstagare samt huruvida lön ska utgå.

Av resonemanget följer att Industrirådet avstyrker utredningens förslag om att införa en bestämmelse i skollagen där det förtydligas att en elev som utför arbete enligt ett utbildningskontrakt inte är att anses som arbetstagare. Detta då ett sådant förslag skulle strida mot rådande, branschvisa kollektivavtal.

6.3.3 Avtal om lärlingsutbildning

Utredningens förslag: Vid lärlingsutbildning inom kommunal vuxenutbildning ska den kommun som är huvudman för utbildningen se till att genom avtal med berörd arbetsgivare reglera huvudmannens och arbetsgivares åtaganden i samband med utbildningen. Avtalet ska regleras i skollagen (2010:800) och omfatta

- huruvida en arbetsgivare själv ska välja ut elever till utbildningen, och
- hur många elever som högst ska tas emot i utbildningen.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela närmare föreskrifter om avtal om lärlingsutbildning.

*Industrirådet **tillstyrker** utredningens förslag **med reservation** mot att huvudmannen ska kunna erbjuda gymnasial utbildning som lärling utan att ha försäkrat sig om att det finns en kapacitet för mottagande av lärlingar på lämpliga arbetsplatser i regionen.*

Industrirådets kommentar/-er:

Industrirådet är positiva till att avtal tecknas mellan den som är huvudman för utbildningen och berörd arbetsgivare och att huvudmannens och arbetsgivarens åtaganden i samband med utbildningen tydligt regleras. Vi anser att det är rimligt att det är huvudmannen, istället för som tidigare rektor, som ansvarar för att detta avtal upprättas samt att det bör framgå i avtalet hur urval av studerande ska gå till.

När det gäller hur många elever/studerande som högst ska tas emot i utbildningen bör detta avgöras med en tydlig koppling till en regions arbete med

planering och dimensionering samt företagens förmåga att tillhandahålla utbildningsplatser. Industrirådet avvisar bestämt resonemang om att huvudmannen ska kunna erbjuda gymnasial utbildning som lärling utan att ha försäkrat sig om att det finns en kapacitet för mottagande av lärlingar på lämpliga arbetsplatser i regionen.

Den svenska modellen bygger på att det offentliga systemet ansvarar för gymnasieutbildningen och så bör det vara även i fortsättningen och även för lärlingar enligt oss. När det gäller utbildningsinnehåll och villkor som berör själva arbetsplatsen anser vi att kollektivavtal ska vara utgångspunkten och också det som garanterar branschanpassning. Kollektivavtalen tecknas mellan arbetsgivare och facklig organisation och innehåller överenskommelser som berör själva arbetsplatsen så som arbetstider, skyddsutrustning, vem som är ansvarig handledare, lönevillkor etc. Det bör i detta sammanhang förtydligas att huvudmannen för utbildningen har ansvar för att kontrollera vilket kollektivavtal som gäller för respektive arbetsplats innan en lärling erbjuds plats.

6.3.4 Det bör finnas lärlingsråd för lärlingsutbildningar i komvux

Utredningens förslag: För varje lärlingsutbildning i kommunal vuxenutbildning ska det finnas ett lärlingsråd. Lärlingsrådet ska syfta till samverkan mellan huvudmannen, företrädare för berörda arbetsgivare, fackliga företrädare för arbetstagare, lärare och elever vid planering, genomförande och uppföljning av lärlingsutbildningen. I råden får det även ingå utbildningsanordnare om dessa inte är detsamma som huvudmannen, samverkande kommuner, skolpersonal och andra berörda intressenter från arbetslivet. Ett lärlingsråd ska kunna inrättas gemensamt för flera lärlingsutbildningar. Lärlingsråden ska ersätta yrkesråden när det gäller lärlingsutbildning inom kommunal vuxenutbildning.

Industrirådet tillstyrker utredningens förslag med kommentar enligt nedan.

Industrirådets kommentar/-er:

Industrirådet anser att företagen ska ha reellt inflytande över all yrkesutbildning för vuxna på gymnasial nivå. Inflytandet ska avse hela kedjan från planering och dimensionering av utbildningsutbudet till utformning, innehåll och nivå.

Enligt Industrirådet är det därför betydelsefullt att det skapas konstruktiva arenor för diskussion om kompetensförsörjning mellan arbetslivet och skolan. Enligt oss är det också viktigt att det finns arenor både för de mer långsiktiga frågorna och de mer utbildningsnära.

Strukturen för samverkan måste enligt oss utgå ifrån företagets behov och möjlighet att bidra. Samtidigt anser vi att det är viktigt att hushålla med företagets tid. För att effektivisera råden är vår bedömning att samma råd bör användas för både gymnasieskola och yrkesvux. På motsvarande sätt anser vi

inte det bör vara separata lärlingsråd, utan att dessa istället bör ingå i yrkesråd/lokala programråd.

Lärlingsråden/Yrkesråden bör enligt oss vara branschspecifika och anpassas utifrån den enskilda branschens förutsättningar. Yrkesråden bör därför i mångt och mycket utformas som de lokala programråden på gymnasiet där företagen bör vara i majoritet. Industrirådet förordar ett upplägg liknande upplägg som finns inom en lokal styrgrupp såsom Teknikcollege eller motsvarande och att råden, så långt som möjligt och där det bedöms vara relevant, ska utgå från de befintliga strukturer som finns, såsom exempelvis Teknikcollege.

6.3.5 Den med förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen ska prioriteras

Utredningens förslag: Lärlingsutbildning inom kommunal vuxenutbildning ska undantas från bestämmelsen i skollagen (2010:800) om att de med störst behov ska prioriteras.
Lärlingsutbildning inom kommunal vuxenutbildning ska inte omfattas av rätten till behörighetsgivande utbildning inom kommunal vuxenutbildning.

*Industrirådet **tillstyrker** utredningens förslag avseende att lärlingsutbildning ska undantas från kravet om att de med störst behov ska prioriteras **med tillägg** enligt nedan.*

*Industrirådet **avstyrker** förslaget att även fortsättningsvis behålla kravet på att den med störst behov av utbildning ska prioriteras vid skolförlagd utbildning.*

*Industrirådet **avstyrker** utredningens förslag att lärlingsutbildning inte ska omfattas av rätten till behörighetsgivande utbildningar inom kommunal vuxenutbildning.*

Industrirådets kommentar/-er:

Industrirådet är generellt mycket positiva till att det är de som har förutsättningar för att tillgodogöra sig utbildningen som ska prioriteras vid urval till yrkesutbildning. Detta är grunden för att individen därefter ska kunna få en anställning. Målet måste alltid vara att individen ska nå en anställning efter genomförd utbildning.

Under alltför lång tid har Sverige saknat vägar för individer som vid valet till gymnasiet inte visste vad de ville bli och därför valde fel gymnasieutbildning. Det har således saknats en tydlig väg för dem som vill göra en yrkeskarriär, men inte misslyckats med tidigare studier. Hittills har det varit nästan omöjligt för yrkesverksamma och yrkesväxlare att få en plats inom yrkesvux. Industrirådet anser att dessa två grupper ska ges samma förutsättningar som andra målgrupper vid prioritering till en yrkesutbildning för vuxna. Så länge dessa principer för urval beaktas, har Industrirådet inga övriga synpunkter hur prioritering sker bland olika målgrupper.

Industrirådet är däremot inte enig med utredningen om att förändrade urvalsregler endast behövs för lärlingsvux samt vid stora etableringar, medan man utelämnar förslag om ändrade urvalsregler för befintligt yrkesvux som är skolförlagd. Industrirådet anser att dagens urvalsmodell behöver förändras för all yrkesvux för att möjliggöra för fler vuxna att växla yrke, eller utvecklas i sin yrkesroll och för fler unga att etablera sig på arbetsmarknaden.

Industrirådet är inte heller enig med utredningen att lärlingsutbildning inom kommunal vuxenutbildning inte ska omfattas av rätten till behörighetsgivande utbildning inom kommunal vuxenutbildning. Rätten till behörighetsgivande ämnen för att kunna läsa vidare måste gälla oavsett vilken form en yrkesutbildning bedrivs som inom komvux. De individer som ges möjlighet att läsa ett av Skolverket och branscherna framtagna yrkespaketen måste kunna ges möjlighet att studera vidare utan att behöva börja om med en skolförlagd utbildning. Industrirådet värnar det livslånga lärandet och avstyrker således förslaget.

6.3.6 Nya urvalsbestämmelser till lärlingsutbildning

Utredningens förslag: Nya urvalsregler ska införas i förordningen (2011:1108) om vuxenutbildning när det gäller lärlingsutbildning inom kommunal vuxenutbildning. Vid urvalet ska hänsyn tas till den sökande som har bäst förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen. Vid urvalet ska företrädare ges, i den ordning som anges nedan, till den sökande som har bäst förutsättningar på grund av att den sökande

1. arbetar eller nyligen arbetat inom det yrkesområde den sökta utbildningen avser,
2. arbetar eller nyligen arbetat inom ett annat yrkesområde, eller
3. har en slutförd gymnasial utbildning.

*Industrirådet **tillstyrker** utredningens förslag **med tillägg** enligt nedan.*

Industrirådets kommentar/-er:

Industrirådet anser att det primära målet för en yrkesutbildning bör vara att eleven efter genomförd utbildning ska kunna arbeta inom det yrkesområde utbildningen är inriktad mot. Detta bör gälla all yrkesutbildning, men i än högre grad yrkesutbildning för vuxna. Detta innebär i sin tur att det inte endast är förutsättningar att kunna tillgodogöra sig utbildningen som är väsentlig vid urval, utan även förutsättningar att kunna arbeta i yrket.

Industrirådet vill samtidigt särskilt betona att anställda, inklusive sökande inom ramen för Omställningsstudiestödet, ska ingå i urvalsgruppen.

Industrirådet anser dessutom att det saknas ett resonemang och förslag avseende att det finns yrken som omfattas av medicinska krav för att kunna

utöva yrket. Industrirådet föreslår att detta måste kunna beaktas vid urval av individer.

Industrirådet är, som ovan nämnts, mycket kritiska till att utredningen har valt att endast föreslå ändrade urvalsregler för lärlingsvux, medan man utelämnar förslag om ändrade urvalsregler för befintligt yrkesvux som är skolförlagd. Industrirådet anser att dagens urvalsmodell behöver förändras för att möjliggöra för fler vuxna att växla yrke, eller utvecklas i sin yrkesroll och för fler unga att etablera sig på arbetsmarknaden. Detta oavsett i vilken form den erbjuds, det vill säga oavsett lärling eller skolförlagd.

6.3.7 Arbetsgivare ska själva kunna välja lärlingar

Utredningens förslag: Det ska i skollagen (2010:800) införas en bestämmelse om att en arbetsgivare efter avtal med en kommun själv kunna välja ut sökande till en lärlingsutbildning inom kommunal vuxenutbildning. En förutsättning ska vara att arbetsgivaren erbjuder sökanden en lärlingsanställning. I de fall en arbetsgivare själv väljer sökande till utbildningen ska inget urval göras.

Utredningens förslag: Om arbetsgivare själv väljer ut lärlingar ska ansökan från en sökande om att delta i utbildning ges in till den huvudman som anordnar utbildningen. Av ansökan ska det framgå att den sökande tillhör den kategori sökande som valts ut av arbetsgivaren. Huvudmannen för utbildningen ska fatta beslut om behörighet, mottagande och antagning. Om huvudmannen inte är den sökandes hemkommun, ska huvudmannen inför beslut om mottagande begära in ett yttrande från den sökandes hemkommun om den åtar sig att svara för kostnaderna för den sökandes utbildning. Ett yttrande behövs inte om det är onödigt med hänsyn till en tidigare överenskommelse. Begäran om yttrandet ska både skickas och besvaras skyndsamt.

*Industrirådet **tillstyrker** utredningens förslag.*

Industrirådets kommentar/-er:

Industrirådet delar utredningens bedömning och förslag att arbetsgivare efter avtal med en kommun själv ska kunna välja ut sökande till en lärlingsutbildning inom kommunal vuxenutbildning.

6.3.8 Gymnasial lärlingsanställning – en ny möjlighet för vuxna till anställning under utbildningen

Utredningens förslag: Det ska vara möjligt att under utbildningen anställa elever som genomgår lärlingsutbildning inom kommunal vuxenutbildning. Det görs möjligt genom att utvidga lagen (2014:421) om gymnasial lärlingsanställning till att omfatta även elever som genomgår en lärlingsutbildning inom kommunal vuxenutbildning.

Utredningens bedömning: Arbetsmarknadens parter bör ingå en principöverenskommelse om villkoren för gymnasiala lärlingsanställningar.

*Industrirådet **tillstyrker** utredningens förslag **med reservationer och kommentarer** enligt nedan.*

Industrirådets kommentar/-er:

Industrirådet stödjer generellt utredningens bedömning och förslag gällande att utvidga lagen om lärlingsanställning till att även omfatta vuxna. Vi gör dock en annan bedömning än utredningen av huruvida de presenterade förslagen är tillräckliga för att nå en spridning. Enligt oss skulle det krävas mer omfattande förändringar för att nå den effekt som utredningen hoppas på.

Samtidigt som vi är positiva till att förslag lämnas som kan ge bättre förutsättningar för lärlingsutbildning för de företag som anser att det är den utbildningsform som bör råda, vänder vi oss samtidigt emot att utredningen skriver fram i sina förslag, att lärlingsutbildningen kan, och *bör*, växa betydligt i Sverige. Detta som ett självändamål i sig. Vi anser alltså att det är bra att lärlingsutbildningen görs så attraktiv och väl fungerande som möjligt för de företag som anser att lärlingsformen är att föredra framför den skolförlagda, men enligt oss ska detta vara efterfrågestyrt. Vi anser därför inte att det ska vara en strävan att få lärling som utbildningsform att växa om det inte finns en organiskt framväxande efterfrågan från arbetslivet.

Anställda lärlingar är som utredningen visar en vanlig form av yrkesutbildning i en stor del av västvärlden. Ett sådant system har förtjänster, men ställer samtidigt andra krav på de inblandade än vad som är generellt gällande i Sverige.

Det är positivt att utredningen tydligt signalerar att arbetsmarknadens parter ska ha stort inflytande över hur villkoren avseende gymnasiala lärlingsanställningar ska utformas och utvecklas. Förutsättningarna för lärlingsanställning skiljer sig markant åt mellan olika branscher, och för att anställningsformen ska kunna fungera i en svensk kontext krävs stöd i kollektivavtal i den berörda branschen, pedagogiskt stöd anpassat för lärande på arbetsplatser, tillgång till stöd och rådgivning för företag och lärling samt någon form av främjandeinsats. Därtill kommer också att krävas att beslutet om anställning behöver vila på det enskilda företaget.

Jämförelsen med principöverenskommelsen om etableringsjobb är missvisande. Etableringsjobb är en statligt subventionerad anställning. Den principöverenskommelse som träffades avseende etableringsjobb ingicks i avvaktan på besked om huruvida systemet skulle vara konformt med EU:s statsstödsregler, samt att nödvändiga beslut om regleringar avseende subventioner fattats. Beträffande gymnasial lärlingsanställning har överenskommelser träffats mellan arbetsmarknadens parter på normalt vis, på respektive kollektivavtalsområde, vilket är det sätt som löner och anställningsvillkor regleras på arbetsmarknaden.

Industrirådet ställer sig således bakom utredningens ståndpunkt om att en arbetsmarknadens parter behöver komma överens om gymnasial lärlingsanställning, med det tillägget att detta ska ske på respektive kollektivavtalsområde. Det är dessutom nödvändigt för att säkerställa att kollektivavtalens regler efterlevs. Det saknas dock anledning att avvika från gängse ordning för reglering av löner och villkor genom en principöverenskommelse liknande den som föregick etableringsjobbets införande.

6.3.9 Vissa bestämmelser bör föras över från förordningen om regionalt yrkesvux till förordningen om vuxenutbildning

Utredningens förslag: Vissa bestämmelser om lärlingsutbildning i förordningen (2016:937) om statsbidrag för regional yrkesinriktad vuxenutbildning bör föras över till förordningen (2011:1108) om vuxenutbildning.

Industrirådet tillstyrker utredningens förslag.

7 Det behövs bättre förutsättningar för att snabbt möta nya stora utbildningsbehov

7.2 Det behövs bestämmelser inom komvux för att kunna möta särskilt stora utbildningsbehov

Utredningens förslag: Det ska införas en bestämmelse i skollagen (2010:800) som möjliggör för regeringen att i förordning meddela föreskrifter om kommunal vuxenutbildning vid särskilt stora och tillfälliga utbildningsbehov som avviker från bestämmelserna i skollagen gällande prioritering, rätt till utbildning, ansökan och mottagande.

Ansökningar från vuxna om att delta i kommunal vuxenutbildning vid särskilt stora och tillfälliga utbildningsbehov ska gå direkt till den huvudman som anordnar utbildningen, även om den sökande har en annan hemkommun. Om en sökande är behörig, ska beslut om mottagande fattas. Kommunal vuxenutbildning vid särskilt stora och tillfälliga utbildningsbehov ska vara en statligt finansierad utbildning och någon interkommunal ersättning ska därför inte lämnas.

Vid urval till kommunal vuxenutbildning vid särskilt stora och tillfälliga utbildningsbehov som uppkommit på grund av stora företagsetableringar och företagsexpansioner får hänsyn tas till den sökandes förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen. Vid urvalet ska hänsyn tas, i den ordning som anges nedan, till vilken sökande som har bäst förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen på grund av att den sökande

Utredningen delar

1. arbetar eller nyligen arbetat inom det yrkesområde den sökta utbildningen avser,
2. arbetar eller nyligen arbetat inom ett annat yrkesområde, eller
3. har en slutförd gymnasial utbildning.

Industrirådet tillstyrker utredningens förslag.

Industrirådets kommentar/-er:

Industrirådet delar utredningens bedömning om att det kan finnas behov av riktade statliga satsningar för att möta särskilda utbildningsbehov och att det därför bör införas en bestämmelse i skollagen som möjliggör detta i enlighet med utredningens förslag. Industrirådet stödjer också utredningens förslag om att tillåta en relativt flexibel bestämmelse för vad särskilda omständigheter kan innebära. Vidare stödjer Industrirådet utredningens förslag om att ansökan från vuxna om att delta i de utbildningar som förslaget avser, ska gå direkt till den huvudman som anordnar utbildningen. Detta i syfte att förenkla ansökningsprocessen.

Industrirådet vill särskilt betona vikten av utredningens förslag avseende urvalsregler för de utbildningar som förslaget avser, det vill säga att hänsyn ska tas till den sökandes möjlighet att tillgodogöra sig utbildningen vid urval. Industrirådet anser dock att utredningen även borde ha lämnat förslag om ändrade urvalsregler för befintligt yrkesvux generellt, se vidare under 6.3.5.

Slutligen vill Industrirådet betona vikten av att bestämmelserna för gällande förslag även bör kunna omfatta utbildningar inom närliggande områden till den företagsetablering som sker, detta för att minimera risken att företagsetableringar ska leda till kompetensbrist inom befintligt näringsliv.

7.2.1 Kommuner med särskilt stora behov av utbildning bör kunna få extra tilldelning av statsbidrag

Utredningens förslag: Det ska införas en möjlighet till extra tilldelning av statsbidrag för yrkesutbildning inom kommunal vuxenutbildning till kommuner med särskilt stora behov av utbildning. Sådana satsningar bör kunna ske vid stora företagsetableringar och företagsexpansioner, nedläggningar av stora arbetsplatser, och andra särskilda omständigheter som innebär att det uppstår ett stort tillfälligt utbildningsbehov. Statsbidraget ska betalas till huvudmannen för utbildningen. Extra tilldelning av statsbidrag för yrkesutbildning inom kommunal vuxenutbildning ska fördelas av Statens skolverk efter beslut av regeringen. Utbildningarna ska inte omfattas av krav på kommunal medfinansiering. Statsbidraget för en årsstudieplats ska fastställas av Skolverket. Bestämmelserna om extra tilldelningen av statsbidrag ska finnas i den nya förordning som föreslås ersätta förordningen (2016:937) om statsbidrag för regional yrkesinriktad vuxenutbildning. Bestämmelserna i statsbidragsförordningen ska ersätta förordningen (2023:603) om statsbidrag för yrkesinriktad vuxenutbildning vid företagsetableringar och företagsexpansioner.

Industrirådet **tillstyrker** utredningens förslag.

Industrirådets kommentar/-er:

Industrirådet stödjer utredningens bedömning att det ska kunna ges extra tilldelning av statsbidrag för yrkesutbildning inom kommunal vuxenutbildning till kommuner med särskilt stora behov av utbildning. Industrirådet anser att det är viktigt med statliga medel som möjliggör och säkerställer likvärdig utbildningskvalitet oavsett utbildningsområde, bransch eller geografi.

10 Övergång till arbetsmarknaden för elever inom anpassad utbildning

10.6.3 Förbättrade förutsättningar att anordna yrkes- och lärlingsutbildningar samt apl inom anpassad utbildning

Utredningens bedömning: Utredningens förslag om höjt statsbidrag för yrkesutbildning inom kommunal vuxenutbildning som anpassad utbildning kommer förbättra kommunernas förutsättningar att anordna yrkes- och lärlingsutbildning inklusive platser för arbetsförlagt lärande (apl-platser) med tillhörande handledning.

Industrirådet **tillstyrker** utredningens förslag.

Industrirådets kommentar/-er:

Industrirådet anser att anpassad utbildning ska vara individuellt anpassad. Industrirådet har i övrigt inga synpunkter på förslaget.

12 Uppföljning och utvärdering

12.1 En delegation för uppföljning av nya reformer ska inrättas

Utredningens förslag: En kommitté i form av en delegation inrättas med uppdrag att implementera, följa upp och utvärdera nya reformer inom gymnasial yrkesutbildning för vuxna. Delegationen ska följa upp och utvärdera den beslutade pilotverksamheten med en ny form av yrkesutbildning på gymnasial nivå. Delegationen ska även verka för att kommande och planerade reformer när det gäller gymnasial yrkesutbildning för vuxna

bidrar till en förbättrad kompetensförsörjning och att utbildningen håller en hög kvalitet. Delegationen ska vara ett rådgivande organ till regeringen i frågor om yrkesutbildning på gymnasial nivå för vuxna.

Delegationen ska bestå av företrädare för berörda aktörer, till exempel huvudmän, myndigheter, organisationer som verkar inom vuxenutbildningen och arbetsmarknadens parter. Delegationen ska ha ett sekretariat.

Delegationen ska verka under åren 2025–2028.

*Industrirådet **tillstyrker** utredningens förslag **med tillägg** om att delegationens arbete även ska omfatta reformer inom yrkesutbildningen i gymnasieskolan.*

Industrirådets kommentar/-er:

Industrirådet delar utredningens bedömning om vikten av att de olika reformer och försöksverksamheter som genomförs inom den gymnasiala vuxenutbildningen behöver följas upp och utvärderas. Industrirådet anser i likhet med utredningen att det mest ändamålsenliga är att uppföljning och utvärdering sker samlat för alla reformer.

Industrirådet stödjer utredningens förslag att det inrättas en kommitté i form av en delegation med uppdrag att följa upp och utvärdera nya reformer inom gymnasial yrkesutbildning för vuxna och att delegationen tillsammans med berörda myndigheter även bör verka för implementering av reformerna.

Industrirådet vill gå längre än vad utredningen föreslår då vi anser att delegationens arbete även ska omfatta reformer inom yrkesutbildningen i gymnasieskolan, bland annat därför att flera reformer såsom planerings- och dimensioneringsreformen förutsätter ett sådant helhetstänk.

Industrirådet vill särskilt betona vikten av att arbetsmarknadens parter ska ingå i delegationens sammansättning och att dessa ska ges ett reellt inflytande.

Industrirådet vill slutligen betona att införandet av en delegation inte kan ersätta myndigheters ansvar för att reformerna implementeras och följs upp. Vi vill särskilt trycka på Skolverkets och Skolinspektionens ansvar för att planerings- och dimensioneringsreformen implementeras och efterlevs då detta inte kan ersättas av en delegation. Delegationen kan i detta fall verka stödjande, men ej myndighetsutövande.

13 Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

13.1 Ikraftträdande av förslagen om yrkesskola

Utredningens förslag: Den föreslagna lagen och förordningen om yrkesskolan ska träda i kraft den 1 januari 2026 och tillämpas för första gången på utbildningar som påbörjas efter den 30 juni 2026.

Den föreslagna förordningen om utbildning inom yrkesskolan som uppdragsutbildning ska träda i kraft den 1 januari 2026 och tillämpas för första gången på utbildningar som påbörjas efter den 30 juni 2026.

Utredningen föreslår även följdändringar i ett antal förordningar. De föreslagna ändringarna föreslås träda i kraft den 1 januari 2026 och ska tillämpas från samma datum. Detta gäller ändringarna som föreslås i förordningen (2007:990) med instruktion för Högskolans överklagandenämnd, förordningen (2000:634) om arbets-marknadspolitiska program, studiestödsförordningen (2000:655), förordningen (2007:991) med instruktion för Överklagandenämnden för högskolan, förordningen (2009:130) om yrkeshögskolan, förordningen (2011:1162) med instruktion för Myndigheten för yrkeshögskolan, förordningen (2015:545) om referensram för kvalifikationer för livslångt lärande och högskoleförordningen (1993:100).

*Industrirådet **avstår från att lämna gemensamma synpunkter** avseende utredningens förslag 13.1.*

För att ta del av industrins synpunkter avseende utredningens förslag 13.1 likväl som synpunkter avseende utredningens kapitel 3 i dess helhet, så hänvisar Industrirådet till de remissvar som lämnas in individuellt från industrins parter, det vill säga de partsorganisationer som ingår i Industrirådet.

13.2 Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser till skollagen

Utredningens förslag: Förslaget om ändringar i skollagen (2010:800) gällande bestämmelser avseende specialpedagogisk kompetens inom kommunal vuxenutbildning ska träda i kraft den 1 januari 2026 och tillämpas från samma datum.

Förslagen om införandet av bestämmelser om lärlingsutbildning i skollagen ska träda i kraft den 1 januari 2026 och tillämpas från samma datum.

Förslagen om ändringar i skollagen vid mottagande och antagning av sökande samt rätt till fullföljande av utbildning till sammanhållna yrkesutbildningar ska träda i kraft den 1 januari 2026 och tillämpas från samma datum.

Förslaget om ny bestämmelse i skollagen för utbildning vid särskilt stora och tillfälliga utbildningsbehov ska träda i kraft den 1 januari 2026 och tillämpas från samma datum.

Detsamma gäller förslaget om ändringar i bestämmelserna om prövning samt de nya bestämmelserna om möjlighet för rektor att besluta om betyget E efter validering i skollagen.

Förslaget om ändring i ikraftträdande- och övergångsbestämmelserna till lagen (2022:147) om ändring i skollagen (2010:800) ska träda i kraft den 1 januari 2026 och tillämpas från samma datum.

De ändringar i skollagen som i övrigt föranleds av utredningens förslag ska också träda i kraft den 1 januari 2026 och tillämpas från samma datum.

*Industrirådet **tillstyrker** utredningens förslag.*

13.3 Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser av förslag till ny statsbidragsförordning

Utredningens förslag: Den föreslagna förordningen om statsbidrag för yrkesutbildning inom kommunal vuxenutbildning ska träda i kraft den 1 juli 2025 och tillämpas för första gången i fråga om statsbidragsåret 2026. Genom förordningen upphävs förordningen (2016:937) om statsbidrag för regional yrkesinriktad vuxenutbildning. Det ska införas en övergångsbestämmelse som innebär att den upphävda förordningen fortfarande ska tillämpas för statsbidrag som har beviljats före ikraftträdandet. Det ska även införas en övergångsbestämmelse som innebär att statsbidrag även får lämnas för yrkesutbildning inom kommunal vuxenutbildning på gymnasial nivå eller kommunal vuxenutbildning som anpassad utbildning på gymnasial nivå som bedrivs enligt äldre bestämmelser om kurser, om en elev har påbörjat en kurs eller en sammanhållen yrkesutbildning före den 1 juli 2025 och äldre bestämmelser gäller för utbildningen. I sådant fall ska det som anges i förordningen om ämnen och nivåer i ämnen även gälla för sådana kurser. Enligt övergångsbestämmelserna ska statsbidrag för utbildning som har påbörjats före den 1 juli 2025 dock efter den 30 juni 2030 endast lämnas enligt bestämmelserna i förordningen. Genom förordningen upphävs förordningen (2023:603) om statsbidrag för yrkesinriktad vuxenutbildning vid företagsetableringar och företagsexpansioner. Den upphävda förordningen ska enligt övergångsbestämmelser fortfarande gälla för statsbidrag som har beviljats före ikraftträdandet.

Industrirådet tillstyrker utredningens förslag.

13.4 Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser av förslag till ändringar i övriga lagar och förordningar

Utredningens förslag: Övriga lagförslag ska träda i kraft den 1 januari 2026 och tillämpas från samma datum. Detta gäller föreslagna ändringar i lagen (2014:421) om gymnasial lärlingsanställning och lagen (1982:80) om anställningsskydd. Utredningen föreslår även ändringar i förordningen (2011:1108) om vuxenutbildning. Ändringarna rör i huvudsak urval till lärlingsutbildning, lärlingsråd, innehåll i utdraget ur betygskatalogen, examensbevis, komvuxbevis och om intyg om en elev avbryter den arbetsplatsförlagda delen av lärlingsutbildningen. Ändringarna ska träda i kraft den 1 januari 2026 och tillämpas från datum. Utredningen föreslår att det även ska införas bestämmelser om en allmän examen i förordningen om vuxenutbildning. Bestämmelserna föreslås träda i kraft den 1 januari 2026. I övergångsbestämmelserna ska anges att en sådan allmän examen får, utöver betyg i ämnen, innehålla betyg som satts på kurser enligt de ämnesplaner som gäller utbildning som påbörjats före utgången av juni 2025. På samma sätt som för en yrkesexamen eller en högskoleförberedande examen får inte en sådan examen innehålla nivåer och kurser som motsvarar varandra. Statens skolverk bör, enligt övergångsbestämmelser, få meddela ytterligare föreskrifter om innehållet i en sådan examen. Förslaget om ändring i gymnasieförordningen (2010:2039) och ändring i ikraftträdande- och övergångsbestämmelserna till förordningen (2023:654) om

ändring i gymnasieförordningen ska träda i kraft den 1 januari 2026 och tillämpas från samma datum.

Förslaget om ändringar i förordningen (1991:1124) om avgifter för provning inom skolväsendet ska träda i kraft den 1 januari 2026. Det ska införas en övergångsbestämmelse som innebär att 1 § i den äldre lydelsen får tillämpas till senast den 30 juni 2030. Vid provning inom kommunal vuxenutbildning är det då den prövandes hemkommun som får ta ut avgiften av den prövande.

*Industrirådet **tillstyrker** utredningens förslag.*

Industrirådets arbetsgrupp för kompetensförsörjning

Josefine Larsson

Arbetsgruppens ordförande